

ใจเราเอง

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “จิตติดค้าง”

นมัสการหลวงพ่อกุศลคุณ

ด้วยในอดีต มีเหตุให้โยมต้องเอาเด็กในท้องออก เราจะทำอย่างไรให้เขาได้รับผลบุญ
อโหสิกรรมให้เรา จะได้มีดวงจิตที่ไม่ติดค้าง ไม่ผูกกับความทุกข์นี้ ทุกข์กับความรู้สึกผิด จะ
แก้ไขและล้างใจอย่างไร จะได้ไม่เป็นอุปสรรคกับการภาวนาในตอนจิตของโยมจะดับ

ตอบ : นี่คำถามเนาะ จิตที่ติดค้าง จิตที่ติดค้าง จิตที่ติดค้างมันก็เป็นเพราะว่าสิ่งที่เรา
เชื่อในพระพุทธศาสนา เวลาพระพุทธ- ศาสนาสอนถึงคุณงามความดีใจ แต่คุณงามความดีสิ่งที่
เรากระทำไปนั้นทำด้วยความจำเป็น ทำด้วยในจังหวะและเวลานั้น ถ้าจังหวะและเวลานั้นทำไป
แล้ว จิตมันก็ติดค้างมา จิตติดค้างมามันมีหลายคน หลายคนที่มาปรึกษาเรื่องอย่างนี้ แล้วเวลา
เขาภาวนา เวลาภาวนาไปเขาก็วิตกกังวลอย่างนี้ แล้วเขาวิตกกังวล แล้ว ตอนนี้อยู่
ต่างประเทศไง เขาจะไปทำบุญตามวัดๆ เรื่องนี้ เรื่องนี้มันฝังใจมาก

คนเรานี้มันแปลก มันแปลกกว่าเราทำอะไรที่ผิดพลาด มันจะคิดแต่เรื่องที่เราผิดพลาดนะ
เรื่องที่ฝังใจ สิ่งที่ดีงาม ดีงามมันไม่คิดถึงนะ สิ่งที่มีความผิดพลาด สิ่งที่ยังผิดพลาดไปความ
จำเป็นผิดพลาดไป ไฉนมันเป็นอดีตไปแล้วมันแก้ไขไปไม่ได้ พูดอย่างนี้ไม่ใช่ส่งเสริมให้ทำนะ
พระไม่ส่งเสริมให้ทำอย่างนั้นหรอก แต่คนเวลามันมีความผิดพลาดไปแล้ว ผิดพลาดไปแล้ว
เห็นไหม

ดูสิ อย่างที่พูดถึงอดีตชาติๆ เวลาภาวนา ภาวนา เห็นไหม คนที่มีบุญกุศล คนที่สร้าง
อานาจาสนาบาารมีมา เขาได้สร้างแต่คุณงามความดีมา สร้างแต่คุณงามความดีมา เพราะ
อ่านในพระไตรปิฎก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเขาไปถาม “เรื่องพระภาวนา

ได้ดี พระทำไม่เกรง ทำแล้วทำ มาคิดขวางหมู่คณะ” ท่านบอกว่า “ในอดีตชาติเขาก็เคยเป็น อย่างนั้น เคยเป็นอย่างนั้น ในปัจจุบันนี้เป็นอย่างนี้ อย่างนี้ อย่างนี้” แล้วเวลาของท่าน ท่าน บอก “ท่านเคยเป็นอย่างนั้น อย่างนั้น อย่างนั้น ท่านเคยเป็นอย่างนั้นนะ” เราเคยเป็น เรา เคย เป็น เราเคยเป็นไง พระโพธิสัตว์เคยเป็นมา ได้สร้างคุณงามความดีมหาศาล ได้สร้างมาตลอด ได้สร้างมาตลอด

เพราะ เพราะเวลาเป็นพระโพธิสัตว์มันเสียสละชีวิตนะ มีอยู่ชาติหนึ่งเราตั้งใจมาก ท่าน เกิดเป็นกระต่ายป่า มันมีพรานหลงป่าไปสองคน แล้วพอหลงป่าแล้วมันอากาศหนาวก็จุดไฟ ผิงไฟอยู่ กระต่ายตัวนั้นมาเห็นว่า นายพรานหลงป่าหิวกระหายมาก กระต่ายมันกระโดดเข้า กองไฟ ให้นายพรานสองคนนั้นได้กินเนื้อของกระต่ายนั้นนะ นี่พระโพธิสัตว์ สละชีวิตเลย สละ ชีวิตนี้ให้เนื้อนี้ได้เป็นประโยชน์กับนายพรานสองคน ความคิดของกระต่ายนะ คำว่า “พันธุกรรม ของจิตฯ” เขาได้ตัดแต่งมาดี เขาทำมาดี เห็นไหม เขาก็มีจุดยืนที่ดี

ไฉนก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าในอดีตเราทำมาแล้ว ทำมาแล้ว มันก็ค้างคาหัวใจ ค้างคา หัวใจเพราะอะไร เพราะเราเกิด เป็นมนุษย์ไง แล้วพอเกิดเป็นมนุษย์แล้วถ้ามันมีความทุกข์ ความยาก มีการศึกษาต่างๆ มันก็มาสนใจในพระพุทธศาสนา เวลาสนใจในพระพุทธศาสนาเรา ก็อยากได้มรรคได้ผล อยากได้ความสุขที่แท้จริง อยากได้ความสุขที่ยั่งยืน อยากได้ศีล ได้สมาธิ ได้ปัญญา เราไม่ต้องการอาภิส ไม่ต้องการวัตถุที่คนเจ้าอาณมา นั้นเป็นระดับของท่าน เรา ต้องการอย่างนั้นเราถึงมาปฏิบัติ เวลาปฏิบัติไฉ่พวกนี้ก็เลสของเราเพราะอะไร เพราะเราทำเอง เพราะทำเองมันก็มาปลูก มาเร่งมาเร็ว ฉะนั้น เวลาทำสิ่งนี้ สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นไปแล้ว เห็นไหม สิ่งนี้ มันไม่ดีเลย แต่มันก็เป็นอดีตไปแล้ว เราก็ต้องมีสติปัญญายับยั้งมัน ถ้ายับยั้งมันนะ นี่ก็ไม่ไช่ยุ แหย่

เหมือนกัน เวลาองคุลิมาลฆ่าคน ๙๙๙ ศพ พระองคุลิมาลยังประพฤติปฏิบัติเป็นพระ อรหันต์ขึ้นมาได้ เพราะความที่ฆ่าคน ๙๙๙ ศพ คนที่ฆ่าคนมากๆ ไปแล้วนะ มันจะเกิดความ อำมหิต จิตใจมันจะตื้อด้าน จิตใจมันจะอำมหิตโหดร้าย แต่ทำไมเวลา องค์กรสมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไปโปรด เวลาบอก องค์กรคุลิมาล ไ่่กวดองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “สมณะหยุดก่อน สมณะหยุด” “โอ้! เราหยุดแล้ว เธอต่างหากที่ไม่หยุด” งงเลยนะ วังไ่่กวดกัน อยู่บ่บอกว่า “เราหยุดแล้ว เราหยุดจากการทำ ความชั่ว เธอต่างหากที่ยังถือดาบไล่ฆ่าเขาอยู่”

โอ้! วางดาบเลย วางดาบลงเลยนะ วางดาบลง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เทศน์ ขอบวชเลย นี่เราพูดให้เห็นว่า คนฆ่าคนมา ๙๙๙ ศพ เขายังกลับมาทำคุณงามความดีได้

โอ้เรา เห็นไหม มันมีความติดค้างในใจ “เคย โยมต้องเอาเด็กนั้นออกจากท้อง แล้วเราก็อยากจะทำอย่างใดให้เขาได้รับ ผลบุญนั้น ให้เขาอธิษฐานให้เรา ให้ดวงจิตนั้นไม่ติดค้างต่อกัน ไม่ผูกพันความทุกข์นี้ ทุกข์นี้กับความรู้สึกที่ผิดจะแก้ไขอย่างไรกับความรู้สึกที่ผิด กับความรู้สึกที่ผิด” กับความรู้สึกที่ผิดมันฝังใจ ฝังใจ ฝังใจ เราทำบุญกุศล เราทำคุณงามความดี เราก็อุทิศ ให้เขาไป ความดีๆ อุทิศ อุทิศให้ อุทิศให้ เราได้มีความผิดพลาดทำสิ่งนี้ให้มันเบาบางลง เบาบางลง สิ่งที่เกิดพลาดทุกคนทำมา ทั้งนั้น ไม่ชาติใดก็ชาติหนึ่ง

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ที่เรานั่งเห็นหน้ากันอยู่ที่นี่ ไม่เคยเป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องกันมาในภพใดภพชาติไม่มีเลย ที่เรานั่งเห็นหน้ากันอยู่ที่นี่ แต่ไม่รู้ชาติใด เพราะการเกิดมันซับซ้อนมาก คนเรานะที่เห็นหน้ากันอยู่ที่นี่ไม่มีชาติใดชาติหนึ่งที่เราไม่เคยเป็นญาติกันเลยไม่มี ไม่ชาติใดชาติหนึ่งเราก็เกี่ยวพันกันมา อันนี้พูดถึงผลของวิญญูณะ

ที่นี้มาพูดอย่างนี้มันก็สะดวก สะดุดแบบว่าพระที่เห็นแก่ ผลประโยชน์ “โอ้! อดีตชาติเราเป็นไฉนกัน” โอ้โฮย! เวรกรรม ถ้าอดีตชาติจะเป็นอะไรต่อกันมานั้นก็คืออดีต แต่ปัจจุบันนี้เราเป็นพระ เขาเป็นโยม มันคนละภพคนละชาติ ถ้ามันจะมีความผูกพัน มันก็มีแต่มองเห็นแล้วเออ! รู้สึกว่าอบอุ่น มองหน้าแล้วรู้สึกว่ามันดีงาม แต่ถ้ามันมีเวรกรรมต่อกัน มองหน้าแล้วรู้สึกว่าไม่เข้ากันเลย นี่ผลของความป็นจริง นี่พูดถึงว่าถ้าพระเขาจะคิดอย่างนั้น

แต่ของเราไม่คิดอย่างนั้น ผลของวิญญูณะ ใจ ผลของวิญญูณะ ในชาติปัจจุบันนี้เกิดมากี่ทุกข์ก็ยากระดับนี้อยู่แล้ว แล้วเราก็พยายามทำคุณงามความดีไม่ให้สิ่งนั้นมาติดค้างในหัวใจ เพราะเขาถามเรื่องผลของการติดค้างในใจ ผลของการติดค้าง ในใจ เห็นไหม เราก็ยกพระองคฺุณมาเขามีผลตกค้างในใจ มากกว่าเราหลายพันเท่า ฆ่าคนมา ๙๙๙ ศพ เขาก็ยังวางได้ แล้วยังประพฤติปฏิบัติจนเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว เราเองเราก็พยายามจะฝึกหัดวางของเรา เราจะทำคุณงามความดีของเรา ให้ผลนั้น ให้ความติดค้างนั้นเบาบางลง

ฉะนั้น “เขาบอกว่าความรู้สึกผิดจะแก้ไขอย่างไร จะล้างใจอย่างไร” วางใจ ใจของเราเอง ใจของเราเอง เราะลึกถึง เวลาคิดถึงนะให้ระลึกพุทโธ หายใจเข้านึกพุท

หายใจ ออกนิกโธ เวลามันคิดถึงเรื่องนี้ทีไรก็ให้หายใจชัดๆ หายใจแรงๆ พุทโธๆ เรา
จะอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น
ศาสดาของเรา เราระลึกผิดแล้ว เราสำนึกผิดแล้ว เราอยากให้องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าปกป้องคุ้มครองหัวใจของเรา

หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโธ แล้วเวลามันติดค้าง มันคอยระลึกถึง เห็นไหม
หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโธ เพราะ เพราะเราสำนึก เรา รู้จักถูกจักผิด ตอนนี้เราสำนึกผิด
แล้ว แล้วเราอยากจะทำบุญคุณ สร้างบุญให้เขา ทำให้เขาได้รับความดี ถ้าจิตใจเราดี เราก็มี
กำลังทำให้เขาได้ดีได้ เห็นไหม หายใจเข้านิกพุท หายใจออกนิกโธ แล้วระลึกถึง เห็นไหม นึกถึง
กรรมดี กรรมชั่ว ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แล้ว เห็นไหม “เขา บอกจะได้ไม่เป็นอุปสรรคในการ
ภาวนา ทำจิตของเขา เวลาจิตของเขาให้มันสะดวกในการภาวนา” นี่พูดถึงว่าถ้ามันติดค้างนะ
คำว่า “ติดค้าง” ความผิดใครๆ ก็เคยทำมา ถ้าทำมาแล้วก็ ปล่อยวางไป พยายามทำของเรา
ต่อเนื่องไป จบ

ถาม : เรื่อง “ทั้งคุณพ่อ คุณแม่”

กราบนมัสการหลวงพ่

ผมเป็นคนคนหนึ่งที่ชอบได้มีโอกาสเข้าวัดเข้าวาามาตั้งแต่เด็ก ได้รู้จักวิธีทำทาน ศีล
ภาวนาตามแบบครูบาอาจารย์ที่ท่านสอนทานและศีล ๕ ผมได้พยายามรักษาเรื่อยมา ส่วน
ภาวนามีหนักบ้าง เบาบ้าง ขาดบ้างก็มีครับ เมื่อผมทำอย่างนี้เรื่อยๆ เลยเกิดความคิดที่จะชวน
คนที่เรารัก ทั้งเพื่อนสนิท แฟน และคุณพ่อ คุณแม่ (ทั้งของตัวเองและของแฟน) ให้เดินตามรอย
คำสั่งสอนพ่อแม่ครูบาอาจารย์ พยายามชักชวนอยู่หลายปีก็พบว่ามันยาก มากจริงๆ ที่คนที่เรา
รักทั้งหลายจะเข้าใจ สุดท้ายเลยเหลือ เฉพาะคนใกล้ชิดตัวจริงๆ เหลือแต่คุณพ่อ

คนที่ผมพยายามชักจูงหลายท่านเต็มกำลัง บางครั้งก็มี การเถียงกันบ้าง ดูท่านบ้าง เช่น
ทำไมต้องไปทำบุญวัดนั่นวัดนี้ พระที่ไหนก็เหมือนกัน หรือไปทานอาหารทะเล แล้วซื้อปลา
ตัวเป็นๆ มาทำกับข้าว หรือท่านชอบดูทีวีทั้งวัน โดยเฉพาะรายการร้องเพลงเกมโชว์ทั้งหลาย
แหล่ ผมก็จะเตือนท่าน ไม่อยากให้ท่านติดมัน ในใจคิดว่าหากท่านเอาเวลามาฝึกภาวนา ใจจะ
มีคุณค่ามากกว่านี้มหาศาล แต่ท่านคงไม่เข้าใจ จนมาระยะหลังในใจผมจึงคิดจะปล่อยวางการ

ชักจูงท่านทั้งสอง เพราะเมื่อพูดไปแล้วต่างฝ่ายต่างอารมณ์ขุ่นมัว ท่านจะเป็นอย่างไรก็ช่าง จึงกราบเรียนถามหลวงพ่อกว่า “สิ่งที่ผมตัดสินใจแบบนี้ ถือเป็นการละทิ้งหน้าที่การเป็นลูกที่ดีหรือไม่ครับ”

กราบขอบพระคุณ

ตอบ : อันนี้ด้วยสติด้วยปัญญาของคน ด้วยสติด้วยปัญญาของคนนะ ในเมื่อเราเห็นว่าสิ่งใดที่มันถูกต้องดีงาม เราก็อยากให้เป็นคนที่เรารัก พ่อแม่ของเราได้สิ่งที่ถูกต้องดีงาม แต่สิ่งที่ถูกต้องดีงามนี้ มันก็อยู่ที่ในมุมมองของคนว่าสิ่งใดถูกต้องดีงาม ในเมื่อเป็นพ่อเป็นแม่ใช้ไหมชีวิตของเขา เขามีความรู้สึกอย่างนั้น

เราจะบอกว่า มันต้องย้อนไปพันธุกรรมของจิตฯ ถ้าพันธุกรรมของจิตที่เขาดีนะ เขาเองต่างหาก พ่อแม่เราต่างหาก เข้าวัดเข้าวา พ่อแม่ต่างหากชักจูงเราให้เข้าวัดเข้าวา พ่อแม่ต่างหาก ชักจูงเราไปในสิ่งที่ดี แต่เราเป็นผู้ที่เข้าวัดเข้าวา แล้วเรา กลับไปชักจูงพ่อแม่คนรอบข้างของเรา ถ้ามันชักจูงง่ายนะ องค์- สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วก็เหมือนโยมนี่คิดได้ก็อยากจะรื้อสัตว์ชนสัตว์ มันก็ต้องได้หมดเลยนะสิ ขนาดอำนาจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ องค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้ายังทอดอาลัยเลย “โอ้! จะไปสอนใครได้” เขาจะไปเที่ยวกันก็ชวนเขาไปทำบุญ เขาจะไปสนุกครึกครื้นกันก็ ชวนเขาให้ถือศีล ใครเขาจะไปเอาจับเอ็ง เออ! ถ้าชวนจะ ไปเที่ยวกับบอกว่านุ่น เดียวนี้เขาไปดาวอังคาร เออ! อย่างนั้นไปด้วยกันได้

เรื่องของโลกนะ เรื่องของโลกมันเป็นอย่างนั้น ถ้าเรื่องของโลกเป็นอย่างนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “จะสอนใครได้อย่างไร จะสอนใครได้อย่างไร” จนทอดธุระนะ แต่สุดท้ายแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สอน สอนคนที่มีอำนาจวาสนาบารมี อย่างเช่น พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร ก็ปรารภนามาเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา คำว่า “ปรารภนา” คือเขาได้สร้างของเขามา คือผู้ที่ได้สร้างบุญสร้างกุศลมามากแล้ว ถ้าไปรื้อสัตว์ชนสัตว์ คือไปรื้อสัตว์ชนสัตว์ผู้ที่ได้สร้างบุญอำนาจวาสนามา เขาปรารภนา มันเข้ากันได้ มันไปแนวทางเดียวกัน

แต่คนที่ไม่ได้สร้างอำนาจวาสนามา แล้วเราพยายามจะไปชักจูงๆ ให้สมความปรารถนา เรา มันเป็นไปได้ยาก ถ้ามันเป็นไปได้ยากนะ ถ้าคนที่ฉลาด คนที่ฉลาด เห็นไหม เราก็ทำตัวเรา ให้เป็นคนดี แล้วเราทำสิ่งใดให้ดี พ่อแม่เขาอยู่ คนรอบข้างเขา อยู่ มันเป็นเพราะอะไร ถ้าเป็นเพราะสิ่งที่ดีเดี่ยวนะเขาอยาก ทำบ้าง ถ้าเขาอยากทำบ้างนั้นนะสอนโดยไม่ต้องสอน เราทำ คุณงามความดีของเราๆ นะ เราไปวัดไปวาของเรา เราทำบุญกุศลของเรา จนเราเบื่อหน่าย พอเบื่อหน่ายเราก็ไปเข้าพวกเขา สมน้ำหน้า ชวนแต่เราไป เดี่ยวเราไปแล้วก็กลับมาใช้ใหม่ เราต่างหากเวลาไปแล้วไม่สนใจไปหาเขานั้นนะ เราทำของเรา เราทำของเรานะ เพื่อเป็นประโยชน์กับเรา เราทำของเรานะ เราไม่ ทอดทิ้ง

๑. คำว่า “ไม่ทอดทิ้ง” มันเกี่ยวกับการปฏิบัติ เวลาเราปฏิบัตินะ เพราะเรามาปฏิบัติใน วงกรรมฐาน ในวงกรรมฐานพระปฏิบัติเนี่ยอะมากนะ แล้วพระปฏิบัติในวงปฏิบัติจะรู้กันว่า ใครปฏิบัติได้หรือไม่ได้ ถ้าใครปฏิบัติได้นะ ในทางจกกรม ใน การนั่งสมาธิภาวนาเขาจะต่อเนื่อง ต่อเนื่องสืบเนื่อง คนที่ปฏิบัติไม่ได้จะทำเป็นครั้งเป็นคราว เวลาทำแล้วเดี๋ยวเขาก็เลิก เวลา ทำไปแล้วนะ เขาอยู่ในนั้นไม่ได้จริง ดูลิ เวลาเดินจกกรม ๒๔ ชั่วโมง เดินจกกรม ๗ วัน ๗ คืนอย่างนี้ เดินจกกรมทั้งวันทั้งคืน มันอยู่ได้อย่างไร

เราอยู่ในวงพระกรรมฐาน พระด้วยกันมาคุยกับเราไง เขาบอกเขาเห็นเราทำความเพียร เขางงนะ เขาบอกว่า สมัยนั้นเป็นเทปคาสเซ็ท เทปคาสเซ็ทซี ๖๐ เป็นหนึ่งชั่วโมง เขาบอก เขา ฟังเทปหน้าเดียวคือครึ่งชั่วโมง ยังฟังไม่จบเลยนั่งหลับแล้ว ทำไมไม่เห็นท่านเดินจกกรมได้ แปลก มาก แปลกมากเลย แสดงว่า ท่านต้องมีงานภายใน คำว่า “มีงานภายใน” คือนั่งแล้วมัน ไม่หลับ มีงานภายในมันไม่หลับใช้ไหม มันทำแล้วมันตื่น ตื่นตัวตลอดเวลา เขาดูเราแล้วเขาสงสัย แล้วเขามาคุยกับเราไง

เราถึงว่าเราอยู่ในวงกรรมฐาน เรารู้ว่าคนที่ปฏิบัติไม่เป็นแล้วมันเป็นอย่างไร แล้วคนที่ ปฏิบัติไม่เป็น พอปฏิบัติไปแล้วมันทุกข์มันยากนะ การนั่งสมาธิแล้วบังคับให้นั่งอยู่อย่างนั้นนะ โดยที่เราไม่ตั้งใจไม่ได้ แสนทุกข์แสนยากเลย แต่! แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนานะ มันจะแสนทุกข์ แสนยากขนาดไหนเราก็จะทำ มันจะแสนทุกข์แสนยากขนาดไหน เพราะอะไร เพราะเขากลัว ความทุกข์ที่มากกว่านี้ไง ความทุกข์ที่ต้องนอนขัดตัวอยู่ในครรภ์ของมารดา ๙ เดือน มีทุกข์ ใหม

เวลาเธอเป็น เธอเป็นทำไมมันไม่ทุกข์ล่ะ มันไม่ทุกข์เพราะอะไร เพราะมันเป็นความจำเป็นไง เพราะชีวิตเวลามัน เกิดแล้ว เห็นไหม ท้อง ๙ เดือนอยู่ในท้องนั้นนะมันกระดุก กระดิกไม่ได้ นั่งอยู่อย่างนั้นนะ ๙ เดือน ไม่เป็น ไม่ตาย ไม่ บ่นว่าปวดด้วย มันไม่บ่นเลยว่าปวด เวลา มันคลอดออกมามัน ร้องทันทีเลยนะ ปวด ปวด เวลามันอยู่ในท้องมันไม่ร้องสักคำ

ถ้าเรามีสติปัญญานึกคิดแบบนี้ ถ้าเรามีสติปัญญานึกคิด แบบนี้ เห็นไหม คนที่เขานึกคิดแบบนี้ เขาเห็นความทุกข์ ช่างหน้าที่มันหนักหนาสาหัสสากรรจ์ว่ากัน เขาถึงพยายาม บังคับให้เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาขึ้นมาเพื่อ เพื่อจะหลุดพ้น เพื่อ จะไม่ต้องไปเผชิญกับความทุกข์อย่างนั้นอีก อย่างนี้มันทำให้เราเข้มแข็ง ใ้หนี่มันเกิดจากปัญญาของเรา นี่พูดถึงในวงกรรมฐาน นะ แล้วนี่ขนาดในวงกรรมฐาน พระปฏิบัติด้วยกันเองยังล้มลุกคลุกคลาน

แล้วคำถามของโยม “โยมบอกว่าโยมเป็นคนที่ปรารถนาดี อยากให้คนรอบข้าง” เราปรารถนาดี เราก็อชชวณเขา ถ้าชชวณเขา เขาเห็นด้วยก็จบ ถ้าเขาไม่เห็นด้วยก็ครึ่งสองครึ่ง อย่าไปชชวณเขาอีก ถ้าไปชชวณเขาอีก เห็นไหม เหมือนกับ เราไปพยายามแบบว่าเจ้ากี้เจ้าการกับเขา เขาเองเขาก็อาจจะต่อต้านก็ได้ เราทำของเรา ความดีของเรา เราทำของเรา

ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เขา ทำกันสมัยนี้ สายบุญๆ อยากจะเป็นหัวหน้าบุญ อยากจะชชวณเขา อยากจะเป็นเทวดาเป็นหัวหน้าเทวดา เวลาไปเกิดเป็นเทวดาแล้วจะมีเทวดารอบข้าง จะทำคุณงามความดีก็ชวณกันไป สายบุญ ใ้หนี่มันเป็นเรื่องของโลกใจ แต่ถ้าจิตนิสัย มันตรงกัน มันไปด้วยกันเป็นสหายเป็นอะไรกัน นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าเป็นไปไม่ได้ เราจะบอกว่าเราทำคุณงามความดีของเรา เราไม่ให้ทิ้ง แล้วอย่างพ่ออย่างแม่ ถ้าเราทำความดีของเรา ถ้าเราดีขึ้นเขาสนใจเอง ถ้าเขาสนใจ ถ้าไม่สนใจเองมันเป็นปัญหาอย่างนี้ อย่างที่ เห็นไหม เขาบอกเลย “ทำไมต้องไปทำที่วัดนั้นวัดนี้ ทำไมวัดอื่นทำไม่ได้” ขนาดไปทำบุญยังทำไม่ได้เลย แล้วจะไปทำจะไปเลือกวัดอีก วัดใกล้บ้านก็ไม่ทำ จะไปทำไกลๆ อู๊ย! ลำบากไปหมดเลย โอ้! คนทำบุญเขาอยากสะดวกอยากสบายของเขา เพราะสายตาของคนใจ เขาเห็นคุณค่าแค่นั้นไง

แต่ถ้าสายตาของคนสว่างไสว เราเคยเจอที่บ้านไผ่ เขาเป็นเศรษฐีบ้านไผ่ ลูกหลานเขาไปที่บ้านตาด เวลาพ่อเขาทำบุญ เขาอยู่ที่บ้านไผ่ เขาต้องไปทำบุญที่วัดถ้ากลางเพล ไปทำบุญ

กับหลวงปู่ขาว แล้วชาวบ้านที่บ้านไผ่ก็ถามว่า “เฮ้ย! ทำไมเอ็งทำบุญ ทำไมต้องกระเสือกกระสนไปไกลวะ” เขาเป็นเศรษฐีนะ เขาบอก “ของเรามีน้อย เราต้องเลือกเนื่อนาที่ดี” นี่คนที่ฉลาด เขาชวนขวายเป็นเศรษฐี เศรษฐีบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ครึ่งอำเภอก็เป็นของเขา เขาเป็นเศรษฐีนะ แต่เขาทำบุญเขาเลือกของเขา แล้วเขาไปทำกับหลวงปู่ขาว ถ้ากลองเพล เวลาเขาเสียชีวิตลูกหลานเขาเป็นนายแพทย์ทั้งนั้น เลย แพทย์หญิง นายแพทย์ ลูกๆ เขา ๓ - ๔ คนมานิมนต์ หลวงตา พอดีเราอยู่ที่นั่นพอดี เขาก็เล่าให้ฟัง

นี่ไง คนที่ฉลาดเขารู้จักชวนขวายเป็นบุญกุศลของเขา เขาทำคุณงามความดีของเขา ใ้ฉันเราก็เหมือนกัน มันต้องมีเทคนิค จะเอาพ่อแม่แม่ เพื่อนฝูง มันต้องมีเทคนิค เราจะพูดกันตรงๆ อย่างนี้เขาไม่ฟังหรอก โห! เอ็งรู้จักกิเลสน้อยไป กิเลสมัน มากกว่านั้นอีก แต่! แต่ถ้าเราทำคุณงามความดีของเรา แล้ว เขาทุกข์เขายากเนาะ เขากำลังทุกข์เต็มหัวใจเลย เขาเห็นเรา นั่งยิ้ม เขาบอก “เฮ้ย! เอ็งทำไมไม่ทุกข์วะ เอ็งทำอย่างไรวะ” เขาสนใจแล้ว

เวลาเขาทุกข์เขายากนะ เรานั่งยิ้ม เรามีความสุข “เอ๊ะ! แล้วความสุขมันมาจากไหนวะ” “อ้าว! ความสุขนี้มาจากคำ สั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใ้รู้จักประพฤติปฏิบัติ มีสติสัมปชัญญะรักษาหัวใจของตน หัดภาวนา” “แล้วทำอย่างไรละ” เพราะคนมันทุกข์แล้วมันอยากจะสุข คนมันทุกข์แล้วมันอยากจะแสวงหา ถ้าอย่างนั้นนะโอกาสทอง นี่แหละโอกาสทองเลย แต่ถ้าเราจะไปบังคับเขามันแสนยาก

นี่พูดถึงว่า จริตนิสัยคนไม่เหมือนกัน กรรมฐาน ๔๐ ห้อง เห็นไหม ว่าจริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน วิธีการทำความ สงบถึงมีหลากหลายให้ทุกคนมีการเข้าสู่ความสงบนั้นได้ แล้วถ้าเข้าสู่ความสงบนั้นแล้ว แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเกิดภาวนา-มยปัญญา แล้วมันจะฉลาดขึ้น ตอนนี้อย่างตัวเองว่าตัวเองเห็นโทษ แล้วพยายามจะให้คนอื่นเห็นโทษเหมือนเรา

วาสนาของคนนะ นี่ไง ประชาธิปไตย สิทธิของเขา สิทธิของแต่ละบุคคลที่จะคิดตาม สิทธิของเขา แล้วสิทธิมันมาจากไหน พันธุกรรมของจิต จิตที่คิดดี ๆ สดุดยอด จิตที่เลวร้าย ใ้โฮ! มันทำลายคนอื่นเยอะนะ นี่เวรกรรมของสัตว์ แล้วเวรกรรมของสัตว์มันมาจากไหน มันมาจากอดีต แล้วปัจจุบันเราเกิดมา เห็นไหม เป็นเพื่อนกัน เป็นพี่เป็นน้องกัน

ใช้น้ำมันเป็นปัจจุบัน ผลของวิญญูะเง ใสะลอยตามน้ำ แล้วมากองกันอยู่กลุ่มหนึ่งคือชาติตระกูลของเรา แล้วพอน้ำ มันแรงนะมันพัดมันต้องแยกกันไป ไม่มีสิทธิ์อยู่ได้หรอก ผลของวิญญูะเหมือนเศษใสะลอยไปตามน้ำ แล้วไปกระทบกัน ไปปะกัน การเกิดการพบกัน แล้วน้ำมันมันก็พัดแตกกันไป ผลของวิญญูะ นี้พูดถึงการเวียนว่ายตายเกิดในวิญญูะ จบ

ถาม : เรื่อง “ทำอะไรที่จะผิดน้อยที่สุด กรรมน้อยที่สุด”

กราบหลวงพ่อ

หนูมีคำถามค่ะ คือแมวจรจัดมาออกลูกที่บ้าน แล้วคาบลูกเข้าไปอยู่ในห้องเครื่องรถยนต์ หนูให้หน่วยกู้ภัยยกขึ้น แล้วเปิดฝาห้องเครื่องใต้ท้องรถเขี่ยลูกแมวออก ตัดสินใจเลี้ยง ไว้ชั่วคราว เพราะถ้าปล่อยไปเกรงแม่แมวจะคาบลูกแมวไปไว้ในห้องเครื่องอีก หนูทุกข์มาก หากลูกแมวโตแล้วพอที่จะเอา ตัวรอด หนูจะนำไปปล่อยให้มีคนให้อาหารแมว หนูจะผิดและมีกรรมมากน้อยอย่างไร หนูกลัวกรรมค่ะ เพราะชาตินี้ก็ทุกข์มากพอแล้ว

กราบขอเมตตาให้สติปัญญา แก้ปัญหาไม่ออก เพราะกลัวกรรมค่ะ

ตอบ : เวรกรรมเนาะ วันที่ไปให้หน่วยกู้ภัยมาแก้ไขก็ให้หน่วยกู้ภัยไปก็จบแล้ว นี่พอจะให้หน่วยกู้ภัยไปก็กลัวแมวมันคาบมาในรถอีก นี่ไง เนี่ยๆ กรรมมันหมุนเวียนไง มันหมุนเวียนไง ตัดสินใจตั้งแต่ที่แรกมันก็จบไปแล้ว ตัดสินใจ พอตัดสินใจไม่จบแล้วก็เลี้ยงไว้ เลี้ยงไว้ก่อน แล้วทีนี้เป็นทุกข์แล้วทุกข์มาก ถ้ามันโตขึ้นมา หนูจะไปปล่อยที่ไหน สิ่งที่ไม่ปล่อย เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกัน มันเป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์ มันมาเกิด มาเห็นกันไง เมื่อก่อน เห็นไหม ดูสิ วัดเรา วัดทั่วๆ ไป เห็นไหม ก็เป็นวัดที่ทุกคนเอาสัตว์เลี้ยงมาปล่อย นี่วัดเราก็เหมือนกัน วัดเรานะ ที่หน้าวัด เข้าขึ้นมาพระภิณฑบาตออกไป โอ้โฮ! เอาแม่หมามาทั้งครอกเลย มานอนอยู่นั่นนะ เราก็บอกให้พระจับเข้ามา แล้วให้อาหารเต็มที่แล้ว เสร็จแล้วก็ให้เขาออกไป เพราะทางโลกเขาก็คิดว่า เวลาพูดถึงความเมตตา เห็นไหม พูดถึงศาสนา พูดถึงคุณธรรม ถ้าเอาสัตว์มาปล่อยแล้วท่านก็ต้องรับผิดชอบ เรา ต้องรับผิดชอบจริงไหม คนมาปล่อยกันเต็มเลย คนมาปล่อย เยอะแยะเลยนะ แต่ในวัดไม่มีหมาสักตัว ในวัดไม่มีหมาสักตัว

เพราะ เพราะความคิดของเราไง เวลาอยู่กับหลวงตานะ ท่านบอกว่า “สัตว์เราก็คือเมตตา สัตว์เราก็คือสังสารมัน สัตว์ก็คือสัตว์ แล้วคนล่ะ คนก็คือคนนะ” เราเป็นฆราวาสใช้ไหม เราว่าวัดมาว่า เราก็คือมาฝึกหัดภาวนาใช้ไหม แล้วนักบวชล่ะ พระล่ะ พระเป็นนักรบ นักรบพวกนี้เขาจะรบกับกิเลสไง คือว่าความดี ที่ดีกว่านี้ไง ความดีที่มากกว่าการเมตตาสัตว์ ดูแลเลี้ยงสัตว์ ความดีที่ทำให้คนเป็นคนดี ทำคนคนดีให้เป็นอริยบุคคล ทำอริยบุคคลให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม

งานของเราข้างหน้ายังมีอีกมากมายเลย ถ้างานของเราข้างหน้ายังมีอีกมากมาย สิ่งที่เป็นความพะรุงพะรัง การที่เขาเอาสัตว์เลี้ยงมาปล่อยอย่างนี้ แล้วเราก็คือเมตตาสัตว์ เอาสัตว์เลี้ยงเข้ามาไว้ในวัด แล้วก็บอกว่าใครจะมาอยู่วัดนี้ต้องเตรียมอาหารแมว อาหารหมา มาด้วยนะ เพราะหมาแมวมันมี แล้วถ้าพระ แล้วพระก็ต้องคอยดูแลหมานะ เพราะหมาเดี๋ยวมันจะไปกวนคนอื่น แล้วคนที่ปฏิบัตินะ ด้วยความเมตตาอันหนึ่งจะไปทำลายความดีเป็นกระบวนการไปหมดเลย เพราะการตัดสินใจที่ไม่เด็ดขาด การตัดสินใจไม่ได้จะสร้างความผูกพันไปอีกยาวไกลเลย

การตัดสินใจที่ถูกต้อง สัตว์เขาเอามาปล่อย เอามาปล่อยด้วยความเข้าใจผิดของเขาว่าที่นี่เป็นวัด ถ้าเป็นวัดแล้วเขาต้องมาปล่อยที่หน้าวัดนี่ เป็นครอกเลยนะ เราไปเห็นแม่สุนัข แม่แมว ทั้งแม่แมว แมวครอกหนึ่ง ถ้าแม่หมาก็หมาครอกหนึ่ง เราก็ให้พระดูแล เอาข้าวปลาอาหารให้กินอย่างดีเลย แล้วก็จับเอาไป ปล่อยที่มันสมควรจะอยู่ ไปปล่อยที่วัดที่เขาเลี้ยงดูแลได้ ไปปล่อยที่นั่น เพราะวัดเขาเลี้ยงดูแลได้ ความดีของเขา โทษนะ ไม่ได้ดูถูกนะ ความดีของเขามีแค่นั้น ความดีของเขาก็เมตตาสัตว์ ดูแลสัตว์ เลี้ยงสัตว์ ถ้าเขาดูแลได้ นั่นก็เป็นความดีของเขา

ความดีของคนที่จะเอามรรคเอาผล ความดีของคนที่ต้องการที่ความสงบสงัด
ความดีของคนที่ยพยายามจะค้นคว้าหาจิตใจของคน ความดีของคนที่ยพยายามต้องการ
วันและเวลาในการประพฤติปฏิบัติ ความดีของคนมันมีมากมายมหาศาล เราไม่ใช่มา
ติดความดีแค่นี้

เขามาปล่อยกันเยอะแยะ พระสงบตัดสินใจเด็ดขาด ให้อาหารดูแลอย่างดี แล้วก็เอาไปปล่อยไว้ที่มันสมควรที่จะอยู่ ให้สมควรอย่างนั้น ไม่ทอดธุระ ไม่นิ่งดูตาย ไม่ใช่ไม่สนใจชีวิต

สัตว์ ชีวิตสัตว์ควรไปอยู่ในที่ที่เหมาะสมของเขา ที่เหมาะสมของเขา คนที่เขาทำคุณงามความดี
แค่นั้น เขาสามารถดูแลชีวิตของสัตว์ได้ เขาเห็นว่านี่เป็นความดีของเขา ให้เขาดูแล

คนที่จะดูแลจิตใจของคน จิตใจของคนที่ต้องการที่ความสงบสันต์ จิตใจของคน
ต้องการมรรคต้องการผล จิตใจ ของคนที่ต้องการไฝ่ดีอย่างนี้ เขาอยู่ในที่เป็นสัปปายะ
เขา ต้องควรอยู่ในที่สงบสันต์ เขาไม่ควรอยู่ในที่สิ่งใดมารบกวนเขา สิ่งนั้นมารบกวน
เขา แล้วภาษาเรานะ ถ้าพูดถึงเป็นบาปเป็นกรรม เห็นไหม คนจะทำคุณงามความดี
จิตกำลังจะลงสมาธิ เสียงหมามันเห่าขึ้นมา หมานั้นก็ได้เวรได้กรรมไป ไ้คนที่จะทำ
ภาวนาก็หลุดจากคุณงามความดีของตัวเองไป คนที่ทำคุณงาม ความดี ทำสมาธิได้ จะ
เกิดภavana เกิดปัญญาขึ้นมา ก็ต้อง มาห้วงมาโยเรื่อนั้น เรื่อนี้ เรื่อนั้น โอ้ย! ตาย
มันล้มลุกคลุกคลานไปทั้งขบวนเลย แต่ของเราจบ

ย้อนกลับมาคำถาม “ทุกข์มากเลย เพราะต่อให้มันจะ โตขึ้น” จิตใจอ่อนแอ จิตใจของ
เรา จิตใจของเรา เห็นไหม เรา ต้องมีเหตุมีผล เราคิดของเรา เมตตาก็ส่วนเมตตา ถ้าเราเลี้ยง
ดูแลได้ เราก็เลี้ยงดูแลของเราไป ในทางโลกพวกสัตว์แพทย์เขาพูดเลย ถ้าเราจะเอาสัตว์อะไร
มาเลี้ยงทั้งชีวิตของเขา คิดดูให้ดีก่อน ว่าเรามีความสามารถอย่างนั้นหรือไม่ ถ้าเราสามารถดูแล
เขาทั้งชีวิต เราถึงจะไปเอาสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยง ถ้าเราคิดว่าเราไม่มีความสามารถจะดูแลเขาได้
อย่าไปเอามาเลี้ยง เหน็ดตามกัน แล้วไปปล่อยตามถนนหนทางเป็นสัตว์พเนจรอยู่เต็มกรุงเทพฯ
เลย เพราะเห่อกันไปพักๆ หนึ่งใจ ไม่คิดให้ตลอดรอดฝั่ง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันติดอย่างนั้น เขาติดในรถแล้ว เสร็จแล้วเราให้บรรเทาสาธารณภัยไป
ก็ได้ เพราะเราไม่มีความสามารถจะเลี้ยงเขาได้ตลอดไป ไ้เนื้อเอามาเลี้ยงไว้แล้วแมวก็ทุกข์
เพราะ ให้มันกินครึ่งๆ กลางๆ เพราะอะไร เพราะเราก็กุ๊กอยู่ใจ คิดได้บ้าง คิดไม่ได้บ้าง ต่างคน
ต่างทุกข์ ให้มันจบกระบวนการกันไป สิ่งที่เขาดูแลได้เขาก็ดูแลกันไป ที่ดูแลได้นะ แต่เราไม่
ทำลายใครนะ เราทำลายใครไม่ได้ แต่เราก็กุ๊กไม่ได้ต้องตัดสินใจ ให้ได้ ตัดสินใจให้ได้

ถ้าตัดสินใจได้ ไ้กรรมนี้มันก็เป็นกรรมของสัตว์ๆ ทั้งนั้น ถ้าเป็นกรรมของสัตว์นะ นี่ทำ
ตามนั้น แล้วมันมีอย่างนี้มาตลอดไป นี่ที่เราพูดเหมือนพระสงฆ์เนี่ย หน้าวัดเขามาปล่อยประจำ
เลย แล้วต่อไปก็จะมาปล่อยอีก เพราะอะไร เพราะสังคมไง มันไม่มีวันที่สิ้นสุด ปัญหาสังคมไม่
จบสิ้นหรอก ปัญหาสังคมมันมีมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคตก็จะมีต่อไป คนที่หัวใจ

ประเสริฐ คนที่หัวใจดีงาม เขาก็ช่วยส่งเสริมดูแล คนที่เห็น แก่ตัวมันก็จะเอารัดเอาเปรียบของ มัน คนที่เป็นภาระเขา มันทำตัวเองเป็นภาระ แล้วมันก็ทำให้คนอื่นเป็นภาระไปด้วย สังคมเป็น อย่างนี้ตลอดไป

ถ้าสังคมเป็นอย่างนี้ตลอดไป เห็นไหม เราจะมาพัฒนากัน เพราะพัฒนาหัวใจของเราให้ เข้มแข็ง พัฒนาหัวใจของเราให้ ดีงามขึ้นมา เราก็พัฒนาหัวใจของเราให้ดีงามขึ้นมา แล้วก็ อย่างที่เราว่า สังคมมันยังมีเรื่องอย่างนี้ตลอดไป เรายังมีชีวิตอยู่ เราก็จะเจอปัญหาอย่างนี้ ตลอดไป แล้วเราก็จะบริหารจัดการมันอย่างนี้ บริหารจัดการไป สัตว์ก็คือสัตว์ ฆราวาสก็เป็น ฆราวาส นักปฏิบัติก็เป็นนักปฏิบัติ พระก็คือพระ มันคนละชนชั้นกัน คนละระดับกัน

คนเวลาบวชเป็นพระ พระต้องไม่ใช่ชีวิตแบบคฤหัสถ์ พระไม่ใช่คฤหัสถ์ คฤหัสถ์ ไม่ใช่พระ โยมเป็นโยม พระเป็นพระ แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นไป พระอริยบุคคลเป็นพระ อริยบุคคล ไม่ใช่เป็นพระปุถุชน พระอริยบุคคลแต่ละชั้นแต่ละตอนก็สอนไม่ เหมือนกัน โสดาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค อนาคามิมรรค อรหัตตมรรค มรรค ๔ ผล ๔ วุฒิภาวะของพระอริยบุคคล ก็แตกต่างกัน แล้วพระอริยบุคคลถึงสิ้นกิเลสไปแล้ว จบ ไม่ต้องไปสอนเขา คนไม่มีกิเลสไม่ต้องไปสอนเขา เขารู้รอบ ขอบชิดครบ กระบวนการของเขา นี่คือผลของวิญญู

นี่พูดถึง “ทำอย่างใดให้เป็นกรรมน้อยที่สุด” เป็นกรรมน้อยที่สุดถ้าเราดูแลได้ เห็นไหม เราก็ดูแล ถ้าดูแลไม่ได้ บอก “ทุกข์มาก ทุกข์มาก” ดูแลด้วยความเป็นทุกข์ ถ้าดูแลด้วย ความ เป็นทุกข์ อนาคตเราดูแลได้หรือไม่ ถ้าดูแลไม่ได้ ที่เขา ควรอยู่ ตอนนั้นะ ในข่าว ปัญหาของ ประเทศไทยคือลิง กำลังประชุมกันว่าจะจับลิงไปปล่อยที่ไหนกันทั้งประเทศไทย ปัญหาของ ประเทศไทย คือปัญหาลิงไม่มีที่จะอยู่ นี่คือปัญหาสังคม

อันนี้ก็เหมือนกัน แต่! แต่ยกเข้ามาที่นี้ โยกที่ว่า “เขาทุกข์มาก แล้วคิดว่าหนูจะนำเขา ไปปล่อยในที่ที่คนให้อาหาร หนูจะผิดหรือไม่ จะมีกรรมมากน้อยแค่ไหนอย่างไร หนูกลัวกรรม ค่ะ เพราะชาตินี้ก็ทุกข์มากพอแล้ว ชาตินี้ก็ทุกข์มากพอแล้ว” ชาตินี้ เราทุกข์ ทุกข์ ควรกำหนด สมุทัยควรละ **ชาติปี ทุกฺขา** ชาติ การเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง ในเมื่อเราเกิดแล้ว เวลาเราเกิดเป็น มนุษย์ อริยทรัพย์ เกิดเป็นมนุษย์เพราะมนุษย์มีสมอง เพราะมนุษย์มีอำนาจวาสนาในการ

ประเพณีปฏิบัติ เกิดเป็นมนุษย์มี อำนาจวาสนามาก แต่คนเกิดมาด้วยเวรด้วยกรรม มันก็เกิดทุกข์เกิดยากอย่างนี้

แต่ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนาอย่างที่เรานี้ ถ้ามีอำนาจวาสนานะ จิตถ้าดูแลหัวใจของเราได้ ยิ้มเลย จริงๆ เราไม่เคยแบบว่าคิดน้อยใจในชีวิตเราเลยนะ จริงๆ ชีวิตเราทั้งชีวิต เราไม่เคยคิดน้อยใจเลยว่าเราเกิดมาต่ำต้อย เกิดมาผิดพลาด ไม่เคยเลย พอใจ เพราะเราทำมาเอง เราทำของเราเอง แล้วสิ่งที่ เราทำมาเอง ตอนนี้สิ่งที่เราทำมาแล้วเราไม่เคยคิดน้อยใจ ไม่คิดสิ่งใดทั้งสิ้น ถ้าเรายังประพฤติปฏิบัติเข้าไปแล้ว ถ้าเรามีคุณธรรมในหัวใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ พระที่ ประพฤติปฏิบัติที่มีความจริงแบบหลวงปู่มั่นอยู่ในป่าในเขามีความสุขมาก

หลวงตาท่านพูดประจำ สิ่งที่เราปรารถนาคืออยู่คนเดียว สิ่งที่เป็นสุดยอดความปรารถนาของหลวงตานะ ท่านบอกท่านอยากอยู่คนเดียวเฉยๆ อยู่คนเดียวจริงๆ ไม่มีใครมายุ่ง นี่คือ สุดยอดความปรารถนาเลย สุขแท้ๆ อยู่ตรงนั้น แต่เนี่ยมันเป็น ไปไม่ได้ไง สุดยอดความปรารถนาของหลวงตา คืออยู่เฉยๆ คนเดียว อย่าใครมายุ่ง แหม! เป็นยอดความปรารถนาของท่าน จิตใจถ้ามีธรรมต้องเป็นแบบนั้น เพราะนั่นล่ะคือความสุข คือธรรมแท้ๆ ในใจของท่าน ในใจที่มีธรรมนะ ธรรมเหนือโลกสุดยอด

แต่เนี่ยมันปากประกาศว่ามันมีธรรมกัน แล้วมันเป็นหมาบ้า เที้ยวเรียไร เที้ยวหาผลประโยชน์ โอ้ย! กูจะบ้าตาย ทำอะไร ของมึงวะ

แต่หลวงตาท่านพูดเลย ถ้าสุดยอดของความปรารถนา คืออยู่คนเดียว อยู่เฉยๆ อย่าให้ใครมายุ่ง นั่นนะสุดยอดความปรารถนา นั่นนะถ้ามีคุณธรรมมันเป็นแบบนั้น

แต่ถ้ามันเป็นสิ่งที่เราจะแก้ไข เราก็แก้ไขตามความ เหมาะสม ถ้ามันจะทุกข์มากให้ไปอยู่ในที่เขาคควรอยู่นะ เขาอยู่ได้ แล้วเราอย่างที่ว่า สิ่งใดที่เราไม่มีความพร้อม อย่าเอาเข้ามา เอาเข้ามาแล้วเป็นภาระมาก แล้วถ้าเราจะภาวนาของเรา เราหาที่สงบสงัดของเรา แล้วหัดภาวนาของเรา เราดูแลรักษาใจของเรา งานของเรายังไม่เสร็จ

เวลาพระไปลาหลวงตาเมื่อก่อนว่าจะไปนอนไปนี่ ท่านถามว่า “งานของเราเสร็จแล้วหรือ” งานสำคัญคืองานการประพฤติปฏิบัติ การเกิดและการตาย ถ้างานนี้ยังไม่จบ อย่าเห่อเหิมทะเยอทะยานไปแสวงหางานต่างๆ ถ้างานการเกิดและการตายจบ

แล้ว จะไปทำสิ่งใดนั้นมันเป็นที่จริตนิสัย งานของตนทำให้จบก่อน งานของตนยังทำไม่
จบ แส่ แส่ แส่ไป หางานทั่วๆ ไป เอวัง